

ԳՐԱԴՈՍԱԿԱՆ

Հ Ա Յ Գ Ի Ր Ք Ը

1512-1800 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

Մեծահասոր երկ մը՝ զոր գլուխ հանած են Նինել Ա. Ոսկանեան, Քնարիկ Ա. Կորկոտեան և Անթառամ Մ. Սալա-հան: Տպուած է Երևան, 1988 թուին:

Բովանդակութիւն. — Առաջարան, Հայ հնաոգ գիրքը և նրա մատենագիտութիւնը (էջ VII-XXV, Նինել Ոսկանեան), որուն կը յաջորդեն յառաջարաններ ուստերէն (XXXVI-XXXIV) և անգլերէն (XXXV-XLI) լեզուներով: Թաղա-ւումներ և Համառոտագրութիւններ (XLI-LI): Պայմանական նշաններ (LI): ԺՁ. Դար, էջ 1, թիւ 1-17, ԺԷ. Դար, էջ 16, թիւ 18-178, ԺԸ. Դար, էջ 133, թիւ 17 [9]-988, Անթուակիր գրքեր, էջ 753, թիւ 989-1061, էջ 779, Հայերէն հա-ռաւաններ և Այբուբեն պարունակող այլա-լեզու գրքեր (ԺՁ. Դար), թիւ 1062-1075, էջ 785, Սահելուած. Լրացումներ. թիւ 1076-1095:

Ապա հաւ գան Յանկեր՝ կազմուած Քնարիկ Կորկոտեանի աշխատանքով: Անձ-

նանուններ Յանկ (էջ 799-841), Վեր-նագրերի Յանկ (842-855), Տպագրութեան վայրերի և աղարանների Յանկ (856-858), Նիւթերի առարկայական Յանկ (859-861), Հառառու և զուգահեռ լեզուներով գրքերի Յանկ (862), Պատկերների Յանկ, Թուով 44 (էջ 863), Բովանդակութիւն (էջ 864):

Նկատողութիւններ. —

1. — էջ XLII, Բ. սինակ, քառիցս, Սիոն, ուղղելի՛ Սիոն: Նոյնպէս յաջորդ էլին վրայ՝ երկիցս:

2. — էջ նոյն, վարի առդ. Պոքո-յանի, ուղղելի՛ Պոքարեանի:

3. — էջ XLIII, Բ. սինակ. Պոքարեան Նորայրի յողուածը յիշուած է երկու ան-գամ՝ փոքր տարբերութիւններով. պէտք է վերածուի մէկի:

4. — էջ 3. Պատարագատեար, ԵՍԶԻՄ, այսինքն ՎՍ. Յակոբեանց վանքի (Կյուլ-պենկյան) Մատենադարան, Երուսաղէմ: Ուղղելի՛ Ս. Յակոբեանց վանքի Ձեռա-գրատուն: Թիւն է 3473, Տպագրութեան թուականն է 1514, Տես Սիոն, 1981, էջ 37:

5. — էջ 8, 1566, Սաղմոսարան: Մէկ օրինակ (Թերի) կը գտնուի Ս. Յակոբեանց Ձեռագրատան մէջ, 3467 թուանամարով:

6. — էջ 10, թիւ 9. Ժամագիրք-Պատարագատոյց: Ս. Թ. Ձեռագրատան թիւ 3458 հասորը կը պարունակէ Ժամա-գրքէն մաս մը (էջ 33-139) և Խորհրդա-

կալէի հանապարհի եզրին փորուած գե-րեզմանի մը մէջ: Համարաձուժեանի մահ-աւան լուրը խոր սուգով համակեց բոլորը. Ժողովուրդը այժմ կատարելապէս անգլուխ կը մնար: Անգլիական բանակը հասնելէ յետոյ մանաւանդ Համարաձուժեան ան-հրաժեշտութիւն մըն էր: Հետեաբար կո-րուածը մեծ էր և անփոխարինելի:

Կոստի Համարաձուժեան օրրանը էր վանի օդին և հողին: Ան նորագոյ առաւ Այգեհատանի Գերմանական Միտիոնարու-թեան այրուած ընդարձակ շէնք մը և հոն զետեղեց օրրանոց, հիւանդանոց և ար-հեստանոցներ: Բոյսի և ծաղիկի օրրանը և մասնագէտ, Կ. Համարաձուժեան անառ-

չըրու վանի գեղեցիկ այգիներն ու պար-տէզները: Արտասահմանէն ստացած նոր սերմերով բնդարձակ բանջարանոցներ և մրգատուններ պատրաստել առաւ:

Ամէն օր կը սիրէր վանի վերջալոյսը գիտիլ բարձունքէ մը կամ տանիքէ մը, կը հիւնար երբ վանայ ծովը կը փայլա-տակէր, կրակը կը բոցավառէր շէնքէն մանուկը: Ծնելու նախօրեակին, կը հաւա-տար թէ վանէն գաղթող Ժողովուրդը պիտի վերագառնար և այն Ժամանակ ոչ ոք պիտի կրնար տեղանա ընել մեզ, ուրովհետեւ հոն, մեր պապերու օրնուած հողին մէջ գրած ենք մեր բազկի սւժը և մեր հալալ աշխատանքի սերմը:

տեարը (էջ 141-184): Պակսող մասերը լրացուցած է Սեբաստացի Շամուռ գրիչ Վրթնաբերութիւնս Հայոց ՌձԼԱ» [= 1682], ժամագրքէն կը պակսին տպագրին Ա. պրահը և Բ. պրահին սկիզբի երկու թերթերը, ուրիշն 20 էջ, իսկ Սորհրդատեարը կը հասնի մինչև «Սովմու շնորհեա ըզուէր...» ազօթքը (Տպ. Երուսաղէմի, 1927, էջ 27):

7. — էջ նոյն, թիւ 10. Պարզատու. մար. Ս. Թ. Ձեռագրատան մէջ կը գտնուի օրինակ մը, 3702 թուահամարով, որուն յիշատակարանը կ'արտագրենք: Հիւղմեցաւ Պարզա(յ)տումարս Հայոց, ի լուս և ընտիր ուրինակացն Յովանէս արհիեպիսկոպոսին և Մինաս սարկաւա(ր)դին, ի մայրաքաղաքս ըլտամար[ւ]լ, ի երկրորդի ամի թագաւորութեան տաճկաց Սէլիմին, ի հայրապետութեան Հայոց տէր Միքէլ կաթողիկոսին, առ սոս տէր Յակոբ րարունա(յ)պետ պատրիարքին, ձեռամբ անարժան Արգարի. Թիշեղէք ի մարս(յ)փայլ աղաւթս ձեր գաշխատողքս սորայ: Ներկայ յիշատակարանով կրնան որբագրուի նախկինն սխալները:

8. — էջ 11, թիւ 11. Տօնացոյց. Ս. Թ. Ձեռագրատան մէջ կը գտնուի մէկ օրինակ, 3003 թուահամարով: Նկարագրութիւնը և տպագրութեան յիշատակարանը տեսնել Սրբոց Յակոբեանց Ձեռագրաց Ցուցակի Թ. Հատորին մէջ, էջ 187-188:

9. — էջ 44, թիւ 58. Աստուածաշունչ: Ս. Յակոբեանց Ձեռագրատան մէջ կը գտնուի մէկ օրինակ՝ տպուած մագաղաթի վրայ. կը կրէ 3621 համարաթիւը:

10. — էջ 267, թիւ 33 նկարը փոխանակելի է թիւ 36 նկարին հետ, էջ 342:

11. — էջ 324, թիւ 414. Գիրք Աղօթից Եփրեմի Խուրի Ասորւոյ: Կը գտնուի մէկ օրինակ Ս. Յակոբեանց Ձեռագրատան մէջ, իբրև վերջին մաս թ. 1419 ձեռագրի:

12. — էջ 336, թիւ 429. Խրատ Հոգեկան: Կը գտնուի մէկ օրինակ Ս. Յակոբեանց Ձեռագրատան մէջ, իբրև մաս 1874 թիւը կրող հատորին, որ ժողովածայ ժըն է՝ բաղկացած տպագիր և ձեռագիր գրուածքներէ:

13. — էջ 760, թիւ 1011. Դաւանու. թիւն Ուղղափառ Հաւատոյ: Կը գտնուի

«ԱՒԱԶՆԵՐՈՒ ՏԱԿ»

Ճեղիթակ՝ ՆԵՐՍԷՍ ԹԱՄԱՐԵԱՆ

Նիւ Ճըրգի — 1988 — էջ 160

Ն. Թամամեանի յիս մահու լոյս տեսած քերթուածներու սա հաւաքածոն մեր միտքը վերստին կը տանի Սփիւռքի հայ գրողի դժնդակ ճակատագրին: Վաստակաւոր ուսուցիչ և հանրային գէմք, իրեն պիտի զլացուէր բախտն ու վայելքը իր մտքին ու հոգիին տրգոսիքը ամփոփուած տեսնելու հատորի մը կողքերուն միջև:

Նիկոսիոյ մէջ, ութսունի դռներուն ծօտ պատահած իր մահէն — պաշտօնավարած է Կիպրոսի Մելիդոնեան կրթարանին և անիջ առաջ Երուսաղէմի մէջ (թէ՛ ժառնգ. վարժարանի և Ընծայարանի և թէ՛ Ս. Թարգմանչաց վարժարանի մէջ) — չորս տարիներ ետք. Ալիք Մանուկեան Մշակութային Հիմնադրամը յոթ գովելի գաղափար յղացած է լոյս ընծայելու քերթուածներու իր հաւաքածոն, յաւերժացնելու համար յիշատակը կեանքի ճամբէն անշշուկ անցած կրթական համեստ այս մշակին:

Հատորը լեցնող քերթուածները, թիւով 85, կարճ են ընդհանրապէս, գրիթէ կիսովին լոյս տեսած «Սիոն» ամսագրին մէջ: Թամամեան լուսապէս տիրապետած է բանաստեղծական թէքնիքին, իր հոգեբխումները տարազելով անթիբորէն ճարտարապետուած տողերով ու տուններով:

մէկ օրինակ Ս. Թ. Ձեռագրատան Թ. 1874 հատորին մէջ, Խրատ Հոգեկանէն անմիջապէս ետք:

14. — էջ 815. Ծովական Ն. տես Պաշարեան Նորայր արքեպիսկոպոս: — Զկրկնաճ տեսնել:

Բազմամեայ աշխատանքի արդիւնք այս աստուար հատորը, Գիրքերու Գիրքը, պատիւ կը բերէ զայն հիւղմոյներուն, և օգտակար օժանդակ մը կը հանդիսանայ հայագիտութեամբ պարապող բանասէրներուն, որոնք երախտապարտ զգացումներով պիտի ձեռնեն զայն սերունդէ սերունդ:

Ն. ԱՐԲ. ՄՈՎԱԿԱՆ